

2. Methode

Voor het in kaart brengen van de aanwezigheid van beschermde soorten zijn (online) verspreidingsatlassen geraadpleegd. Daarnaast is veel specifieke gebiedskennis aanwezig bij Buijs Eco Consult en wordt het baggerdepot jaarlijks bezocht voor de het inventariseren van kustbroedvogels en meeuwenbeheer (inzet en gebruik meeuwenonthefing Moerdijk). Hierdoor is veel kennis paraat met betrekking tot beschermde soorten. Voor de actualisatie van beschermde soorten is op 14 oktober 2020 nog een terreinbezoek gebracht aan het baggerdepot.

3. Gebiedsbescherming

Het baggerdepot is gelegen in Natura 2000 gebied Hollands Diep (zie figuur 2). Het is aangewezen in kader van de vogelrichtlijn en habitatrichtlijn (zie tabel 1).

3.1 Voorkomen habitattypen

Op het baggerdepot komen geen aangewezen habitattypen voor.

3.2 Voorkomen habitatsoorten

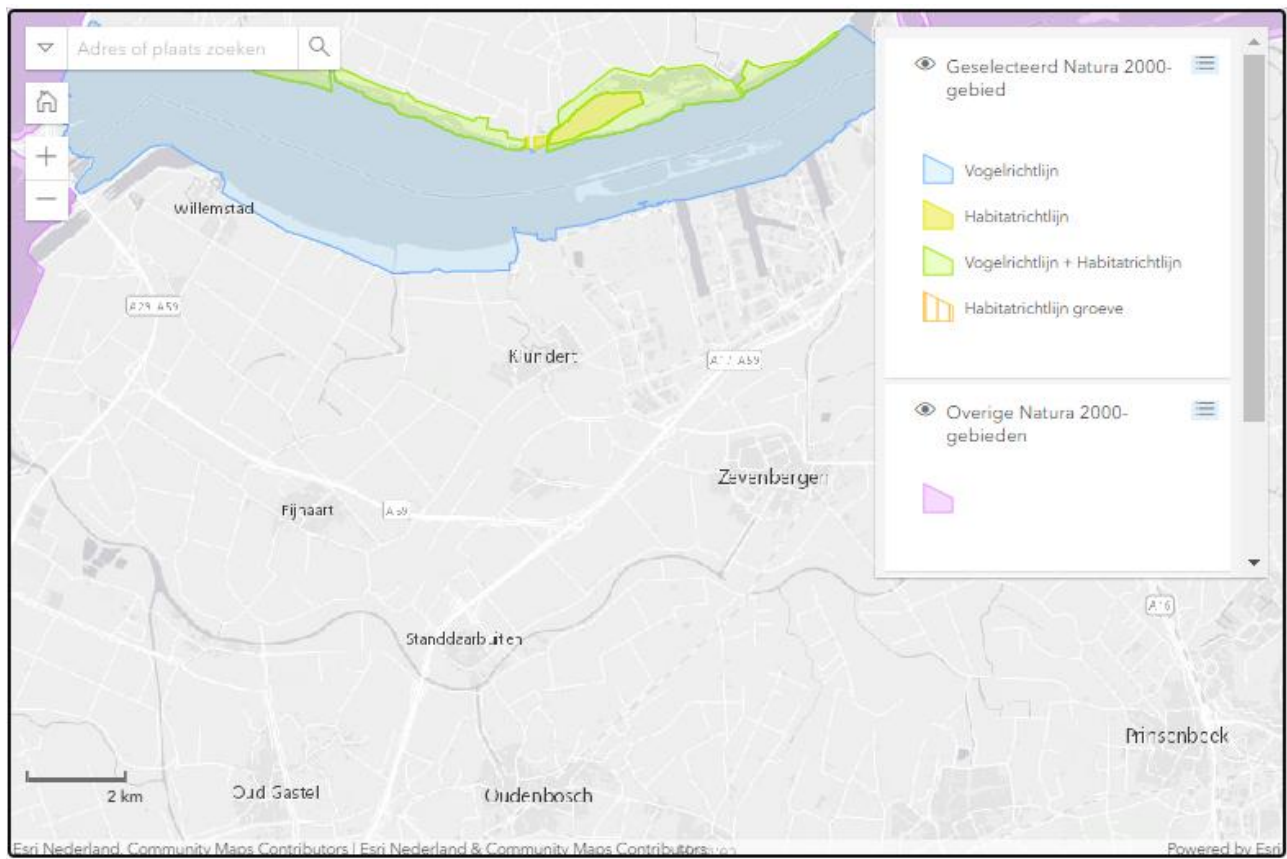
Van de aangewezen habitatsoorten heeft de bever zich gevestigd op het baggerdepot met 1 burcht (zie figuur 3). Het voorkomen van Noordse Woelmuis is onbekend. Aangewezen anadrome trekvissen (rivierprik, zeeprik, elft, fint en zalm) kunnen het baggerdepot zowel noordelijk als zuidelijk passeren. Voor de overige aangewezen vissen (bittervoorn, kleine modderkruiper en grote modderkruiper) ontbreekt geschikt biotoop. Deze soorten komen met name voor in de ondiepe waterdelen nabij de oeverlanden Hollands Diep.

3.3 Voorkomen broedvogels

De kluut ontbreekt als broedvogel op baggerdepot vanwege het ontbreken van habitat (ondiepe delen in het water met slikoevers ontbreken). De lepelaar heeft in 2015 (14 paar) en 2016 (12 paar) succesvol gebroed op de ringdijk van het baggerdepot (zie figuur 4). Ondanks broedsucces is deze soort in latere jaren niet meer waargenomen als broedvogel op het baggerdepot.

3.4 Voorkomen niet-broedvogels

De Lepelaar foerageert in lage delen van de Sassenplaat (grenzend aan baggerdepot). Op het baggerdepot zelf ontbreekt geschikt foerageergebied. Aangewezen eenden en ganzen gebruiken het open water van het baggerdepot om te rusten en slapen. Er kunnen in het najaar en winter soms grote aantallen (honderden tot duizenden) kolganzen en grauwe ganzen rusten die kort na zonsopkomst het baggerdepot verlaten om te foerageren op akkers en graslanden in de omgeving (o.a. Hoeksche waard en West-Brabant). Rond zonsondergang en in schemer keren deze vogels vaak weer terug. Naast het baggerdepot vormen de lage natte delen van de aangrenzende Sassenplaat een belangrijke rust- en slaapfunctie voor aanwezige ganzen en eenden.

Figuur 2 Natura 2000 Hollands Diep

Tabel 1. Aangewezen habitattypen, habitatrichtlijnsoorten, broedvogels en niet-broedvogels Hollands Diep

Habitattypen

Habitatype ?	Habitatsubtype ?	Status doel ?	Oppervlakte ?	Kwaliteit ?	Relatieve bijdrage ?	Kernopgave ?
H3270 - Slikkige rivieroever		definitief	=	=		3.05,W
H6430B - Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	definitief	=	=	C	3.05,W
H91E0A - Vochtige alluviale bossen	zachthoutoibossen	definitief	=	=	B1	3.05,W

Habitatrichtlijnsoorten

Soort ?	Status doel ?	Populatie ?	Omvang leefgebied ?	Kwaliteit leefgebied ?	Relatieve bijdrage ?	Kernopgaven ?
H1095 - Zeeprik	definitief	>	=	=	A	3.01,W
H1099 - Rivierprik	definitief	>	=	=	A	3.01,W
H1102 - Elft	definitief	>	=	=	A	3.01,W
H1103 - Fint	definitief	>	=	=	C	3.05,W
H1106 - Zalm	definitief	>	=	=	A	3.01,W
H1134 - Bittervoorn	ontwerp	=	=	=	C	
H1145 - Grote modderkruiper	ontwerp	=	=	=		
H1149 - Kleine modderkruiper	ontwerp	=	=	=		
H1337 - Bever	definitief	=	=	=	C	
H1340 - Noordse woelmuis	definitief	>	>	>	C	3.05,W

Broedvogels

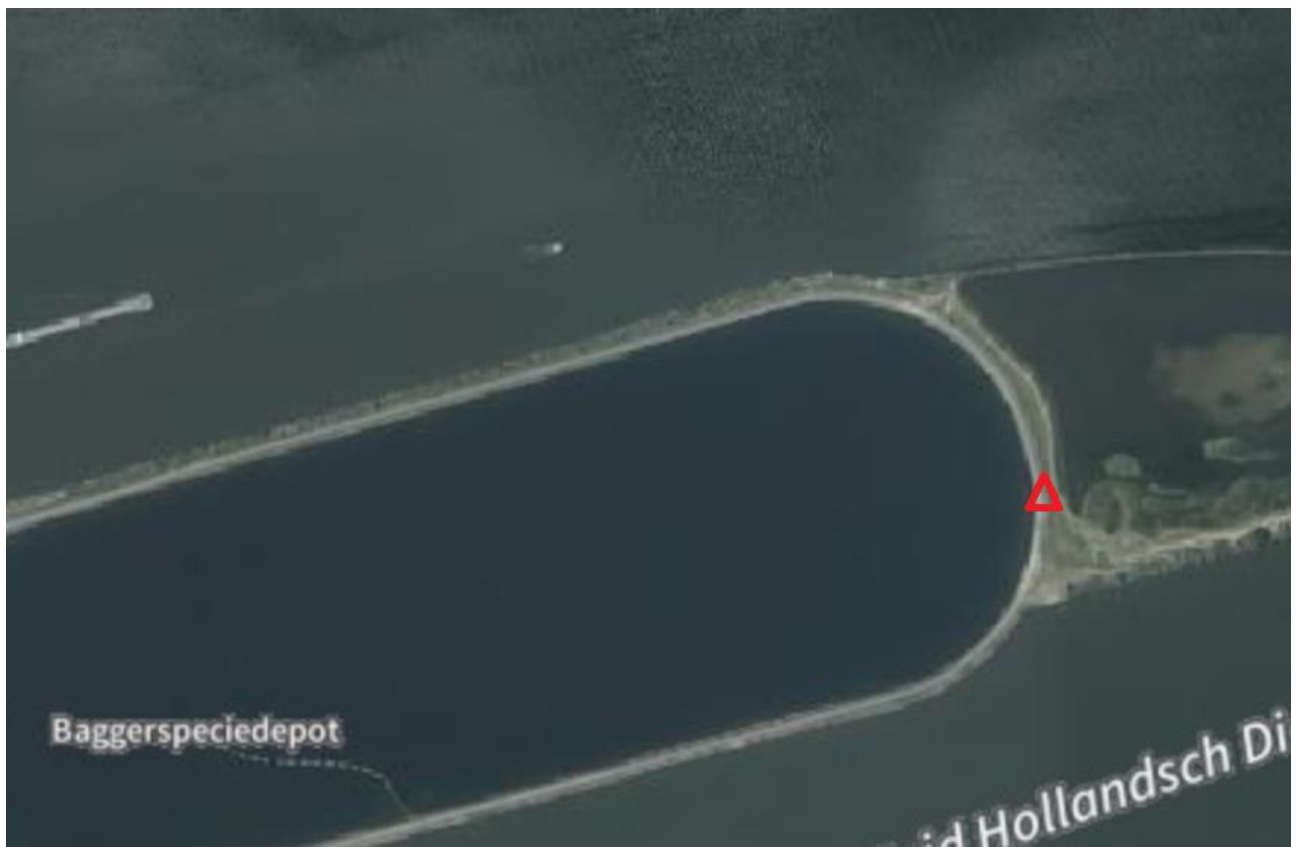
Soort ?	Status doel ?	Aantal broedparen ?	Omvang leefgebied ?	Kwaliteit leefgebied ?	Relatieve bijdrage ?	Kernopgaven ?
A034 - Lepelaar	definitief	40	=	=	C	
A132 - Kluut	definitief	2000*	=	=	C	

Niet-broedvogels

Soort ?	Status doel ?	Populatie ?	Populatie waarde ?	Instandhoudingsdoelstelling ?	Omvang leefgebied ?	Kwaliteit leefgebied ?	Relatieve bijdrage ?	Kernopgaven ?
A034 - Lepelaar	definitief	4	gemiddelde	Foerageergebied	=	=	C	
A041 - Kolgans	definitief	660	gemiddelde	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=	C	
A043 - Grauwe gans	definitief	1200	gemiddelde	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=	C	
A045 - Brandgans	definitief	160	gemiddelde	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=	C	
A050 - Smient	definitief	540	gemiddelde	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=	C	
A051 - Krakeend	definitief	230	gemiddelde	Foerageergebied	=	=	C	
A053 - Wilde eend	definitief	1900	gemiddelde	Foerageergebied	=	=	B1	
A061 - Kuifeend	definitief	1300	gemiddelde	Foerageergebied	=	=	C	3.03,W

Figuur 3 Beverburcht op baggerdepot 14 oktober 2020

Figuur 4 Lepelaar als broedvogel op ringdijk baggerdepot (mei 2016).

4. Soortbescherming

Het baggerdepot kent verschillende biotopen en daarmee een diversiteit aan flora en fauna. Door de eilandsituatie heeft het baggerdepot een grote aantrekkingskracht op grondbroedende vogels. Per biotoop wordt een korte toelichting gegeven op het voorkomen van (beschermde) soorten flora en fauna. Vervolgens wordt per soortgroep een overzicht gegeven.

4.1 Installaties, machines en materialen

Op de installaties, machines en materialen komen jaarlijks broedvogels voor als witte kwikstaart, zwarte roodstaart en boerenwaluw. Typische broedvogels gebonden aan bebouwing en materiaal en materieel. Met onderhoud van installaties, machines en materialen dient rekening te worden gehouden met broedende vogels. Voorspelbare werkzaamheden (langslopende operators etc.) zijn niet versturend maar grootschallig schilderwerk in het broedseizoen of verwerken van materiaal waarin vogels broeden kan in theorie wel tot overtreden van verbodsbepalingen leiden (zie bijlage 1 voor wettelijk kader). De tankopslag is door zijn half open constructie ook een geruime tijd als roestplaats door kerkuil gebruikt. Bij de steigers broeden ook diverse kleine mantelmeeuwen en zilvermeeuwen. Dit kan in de broedtijd tot gevaarlijke situaties leiden waarbij operationeel personeel wordt aangevallen. Er is op basis van het meeuwenbeheerplan Moerdijk een ontheffing beschikbaar om nestbeheer bij meeuwen toe te passen in de directe omgeving van de steigers om zo onveilige situaties te voorkomen.

Figuur 5 Installaties met broedvogels

4.2 Waterbasins

Op het baggerdepot zijn naast het feitelijke depot twee waterbassins aanwezig (zie figuur 6). In de meest zuidelijke bassin is een burcht aanwezig van bever (zie ook figuur 3). Deze bever heeft zich gevestigd ten tijde van de operationele werkzaamheden en is kennelijk niet verstoringsgevoelig. De burcht zelf is een beschermd element en mag niet worden verstoord, beschadigd of vernietigd worden. Op de oevers van deze bassins broeden afhankelijk van de vegetatie eenden, meeuwen en/of bos- en struweelvogels. Vanwege het voortplantingsseizoen van de bever en broedvogels moeten onderhoudswerkzaamheden aan deze bassins buiten deze periode plaatsvinden.

Figuur 6 Aanwezigheid waterbassins

4.3 Vlakke delen baggerdepot

Op de vlakke delen van het baggerdepot leven grondbroedende vogels. Voor het overgrote deel betreft het hier kleine mantelmeeuwen die met vele honderden broedparen op het baggerdepot broeden. Naast kleine mantelmeeuw broeden er ook tientallen zilvermeeuwen en enkele paartjes stormmeeuwen. Buiten de broedende meeuwen broeden op de vlakke delen soorten als veldleeuwerik, Kievit en scholekster. In de eerste jaren van exploitatie broeden er ook diverse paartjes kleine plevier, deze zijn echter door de succesie (verder begroeid raken van het baggerdepot) verdwenen. In 2017 vestigde zich een kleine kolonie kokmeeuwen met zwartkopmeeuwen die na volledige predatie door de kleine mantelmeeuwen en zilvermeeuwen (en mogelijk bruine rat) na 2018 niet meer zijn teruggekeerd. Om conflicten met broedvogels te voorkomen moeten de vlakke delen worden ontzien in de broedperiode (1 maart tot 1 september).

Figuur 7 Vlakke delen baggerdepot

4.4 Zandsedimentatiebekkens

De zandsedimentatiebekkens zijn niet meer in gebruik en inmiddels volledig in gebruik door broedende meeuwen (kleine mantelmeeuw en zilverbmeeuw). Tijdens de operationele fase gebeurde het regelmatig dat in het afgezette zand in deze bekkens oeverwaluwen zich vestigden. Om conflicten met broedvogels te voorkomen moeten de zandsedimentatiebekkens worden ontzien in de broedperiode (1 maart tot 1 september).

Figuur 8 Zandsedimentatiebekkens en broedende meeuwen

4.5 Ringdijk baggerdepot

De volledige ringdijk van het baggerdepot is gekoloniseerd door broedende kleine mantelmeeuwen en zilvermeeuwen (en 1 paar geelpootmeeuw, zie figuur 9). De nesten bevinden zich tussen het stortsteen en langs het buizenstelsel dat gebruikt wordt om het depot te vullen. Naast meeuwen broeden er veel ganzen en eenden tussen het stortsteen. Daarnaast zijn de holenduif en witte en gele kwikstaart als broedvogel waargenomen in openingen tussen het stortsteen. Door de vele broedvogels moeten werkzaamheden aan de ringdijk en oeverbeschoeiing (verleggen buizen en/of snoeien opgaande begroeiing) worden gepland buiten het kwetsbare broedseizoen (buiten 1 maart en 1 september).

Figuur 9 Broedende kleine mantelmeeuwen en geelpootmeeuw langs buizenstelsel

4.6 Baggerdepot

In het baggerdepot wordt soms ook vast materiaal gestort (zie figuur 10). Dit soort schiereilanden worden in het broedseizoen snel in gebruik genomen door grondbroedende vogels. Door slagregens en erosie door wind en water gebeurt het ook regelmatig dat de taluds afkalven en in gebruik worden genomen door de oeverwaluw. Bij de vestiging van broedvogels kan dat leiden tot conflictsituaties met de Wet natuurbescherming.

Figuur 10 storten van vast materiaal in baggerdepot

4.7 Overzicht per soortgroep

Per soortgroep wordt hieronder de aanwezigheid beschreven:

Vaatplanten

Op het baggerdepot komen geen beschermde planten voor die beschermd zijn in kader van de Wet natuurbescherming.

Grondgebonden zoogdieren

Op het baggerdepot komt de europees beschermde (Habitatrichtlijn) Bever voor. Het dier heeft een burcht in het zuidelijk waterbassin (zie figuur 3). Soms komen reeën voor die komen overgezwommen van Zuid-Hollandse of Brabantse zijde. Verder is de woelrat en bruine rat (niet beschermd) vastgesteld. Tijdens het laatste bezoek werden ook nog verse hollen en dood exemplaar van de bruine rat aangetroffen.

Figuur 11 hollen bruine rat en gesneuveld exemplaar (14-10-2020)

Vleermuizen

Verblijfplaatsen van vleermuizen ontbreken hiervoor zijn de aanwezige bomen te klein en voor vleermuizen geschikte bebouwing ontbreekt ter plaatse. Het Hollands Diep is een wel een belangrijke migratieroute voor met name de ruige dwergvleermuis. Tijdens de najaarstrek in augustus/september komen veel ruige dwergvleermuizen uit Noordoost Europa via de rivieren en kustzone naar Nederland.

Vissen

Op het baggerdepot zijn geen beschermde vissen vastgesteld. Op het depot zelf worden in de bassins en stortvakken vanwege het ontbreken van schikt biotoop ook geen beschermde vissen verwacht.

Amfibieën en reptielen

Op het baggerdepot zijn geen beschermde amfibieën en reptielen vastgesteld. Gelet op het ontbreken van geschikt biotoop en de eiland situatie worden amfibieën en reptielen niet verwacht.

Ongewervelden

Op het baggerdepot komen geen beschermde ongewervelden voor. Vanwege het ontbreken van geschikt biotoop worden er ook geen beschermde ongewervelden verwacht.

Vogels

Het baggerdepot is vanwege het ontbreken van grondpredatoren (vos en kleine marterachtigen) bijzonder aantrekkelijk voor groundbroedende vogels (zie tabel 2). Met name kleine mantelmeeuwen zijn veel aanwezig in het voorjaar en zomer. Door COVID-19 is het baggerdepot in 2020 minder intensief bezocht en is geen compleet beeld aanwezig van de aantallen broedvogels.

Tabel 2 Overzicht aangetroffen broedvogels 2012 t/m 2019 Baggerdepot (incl. ringdijk en aangrenzende deel Sassenplaat)

Soort	aantal broedpaar	aantal broedpaar	aantal broedpaar	aantal broedpaar	aantal broedpaar	aantal broedpaar	aantal broedpaar	aantal broedpaar
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Grauwe Gans	47	78	77	70	77	90	102	93
Canadese Gans	7	2	9	7	9	8	12	14
Nijlgans	4	4	5	4	5	7	7	9
Wilde eend	5	7	7	9	7	6	8	12
Kuifeend	7	7	13	10	11	10	10	9
Kievit	3	1	3	3	2	0	1	1
Scholekster	3	3	4	3	5	3	3	3
Kleine Plevier	5	2	3	3	0	0	0	0
Stormmeeuw	2	1	3	0	3	2	3	5
Zilvermeeuw	47	43	40	56	47	37	73	136
Kleine Mantelmeeuw	262	370	448	1161	2200	2144	2437	2562
Grote Mantelmeeuw	0	1	0	0	0	0	0	0
Geelpootmeeuw	0	0	0	0	0	0	1	1
Kokmeeuw	0	0	0	0	0	161	60	0
Zwartkopmeeuw	0	0	0	0	0	3	3	0
Visdief	1	0	0	0	0	0	0	0
Holenduif	9	7	6	5	4	6	6	8
Veldleeuwerik	3	2	3	1	0	0	1	1
Graspieper	11	7	2	2	2	1	1	1
Witte Kwikstaart	9	3	4	4	2	2	2	2
Gele kwikstaart	0	0	0	0	0	0	2	3
Oeverzwaluw	332	101	127	119	0	0	70	40
Zwarte roodstaart	0	0	0	0	0	1	1	1
Boerenzwaluw	0	0	0	0	3	3	3	3
Knobbelzwaan	0	0	0	1	0	3	3	3
Lepelaar	0	0	0	14	12	0	0	0
Middelste Zaagbek	0	0	1	1	0	0	0	0
Totaal	757	639	1054	1473	2389	2486	2809	2907

Literatuur

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & de Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Buijs R.J. Evaluatierapport Flora- en faunawet Baggerdepot Hollands Diep 2014, Buijs Eco Consult, Oud-Vossemeer

Buijs R.J. Evaluatierapport Flora- en faunawet Baggerdepot Hollands Diep 2015, Buijs Eco Consult, Oud-Vossemeer

Buijs R.J. Evaluatierapport Flora- en faunawet Baggerdepot Hollands Diep 2016, Buijs Eco Consult, Oud-Vossemeer

Buijs R.J. Evaluatierapport Flora- en faunawet Baggerdepot Hollands Diep 2017, Buijs Eco Consult, Oud-Vossemeer

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

EIS-Nederland, de Vlinderstichting & de Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2007. Waarnemingenverslag 2007. Dagvlinders, libellen en sprinkhanen. European Invertebrate Survey-Nederland, de Vlinderstichting & de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.

Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers, 2009. Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. Rapport 2009-03. Stichting RAVON, Nijmegen.

Hustings F., C. Borggreve, C. van Turnhout & J. Thissen, 2004. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels

Limpens H., K. Mostert & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Thissen, J.B.M., Achterberg, C., Bekker D.L., 2009
Verspreidingsonderzoek Nederlandse zoogdieren VONZ, April 2010, Rapport van de Zoogdierverseniging, In opdracht van de Gegevensautoriteit Natuur.

Online

www.verspreidingsatlas.nl

www.sovon.nl

www.floron.nl

www.zoogdierverseniging.nl

Bijlage 1 Wettelijk kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. Per 01/01/2017 zijn beide onderdelen (en de Boswet) geïntegreerd in de Wet natuurbescherming (Wn).

Gebiedsbescherming

In de Natura 2000 gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijngebied (Voorheen Speciale beschermings Zones, Sbz's) opgenomen.

Globaal kan worden gesteld dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedsspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

Soortbescherming

De soortbescherming is per 01/01/2017 ook opgenomen in de Wet natuurbescherming. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied. Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit deze kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

Onder de werking van de soortbescherming vallen circa 930 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren, vogels, amfibieën, en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt bovendien de algemene zorgplicht (art. 1.11).

Volgens de Wet natuurbescherming mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden gedood, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden beschadigd of vernield. Habitatrichtlijnsoorten mogen tevens niet opzettelijk worden verstoord. Beschermde planten mogen niet opzettelijk van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (Wn) staan vernoemd in onderstaand kader.

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming (Wn)

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Ministerie van Economische Zaken

De werkingssfeer van de Wet natuurbescherming is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft de beschermde soorten **overal** in Nederland bescherming.

In o.a. artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wet natuurbeschermingswet worden de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden weergegeven. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de ontheffing- of vrijstelling (zoals werken met een goedgekeurde gedragscode) hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied.

- **Beschermde soorten – met (Provinciale) vrijstelling:**
Voor deze soorten geldt een vrijstelling van een of meerdere verbodsbepalingen (zoals bijvoorbeeld het vangen van dieren en/of het vernielen van vaste verblijfsplaatsen. Voor deze soorten is derhalve in veel gevallen geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Wet natuurbescherming uitgaat.
Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft over het algemeen (en dus per Provincie verschillend) onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de woelrat, de egel, konijn, ree en vos, algemene amfibiesoorten, waaronder de bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander.
- **Overige ‘nationaal beschermde’ soorten:**
Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer een mogelijkheid voor ontheffing, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en ‘doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort’.

Voor deze soorten is derhalve een ontheffing nodig of kan gewerkt worden met een goedgekeurde gedragscode. Soorten die vallen onder dit nationale beschermingsregime vallen betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals das, boomarter, algemene amfibieën en reptielen alpenwatersalamander, hazelworm, flora als schubvaren en bokkenorchis en vissoorten waaronder de grote modderkruiper. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

- **Habitatrichtlijnsoorten:**

Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Tot dit beschermingsregime horen o.a. alle vleermuissoorten, de bever, otter, noordse woelmuis, verschillende amfibiesoorten waaronder rugstreeppad en kamsalamander.

- **Vogelrichtlijnsoorten:**

Alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling ook geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

Zorgplicht

Voor alle in het wild voorkomende plant- en diersoorten, dus ook voor onbeschermd en beschermd soorten die zijn vrijgesteld geldt wel de ook 'algemene zorgplicht' (art. 1.11 Wet natuurbescherming). Deze zorgplicht houdt in dat initiatiefnemer passende maatregelen moet nemen om schade aan beschermde gebieden en in het wild voorkomend plant en diersoorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en diersoorten als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een locatie in die periode bouwrijp wordt gemaakt, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daaropvolgende voorjaar probleemloos worden gewerkt.

Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren of amfibieën die in winterslaap gaan. Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen genomen te worden om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen of terreindelen af te zetten en het werk ter plaatse stil te leggen). Ecologische begeleiding kan hierin voorzien.